

El pare Bernardo Recio

Un jesuïta empresonat al convent de la Mercè de Girona

El pare Bernardo Recio va ser detingut i empresonat a Figueres el 1767 acusat de dur uns documents que feien referència a una possible bastardia del rei espanyol, Carles III. Al cap de poc temps, Carles III va proclamar la Pragmàtica Sanció, mitjançant la qual es dictava l'expulsió de tots els jesuïtes dels dominis de la corona espanyola. Desposseït de tot, Recio va ser traslladat al convent de la Mercè, de Girona, on va començar a escriure la *Compendiosa Relación de la Cristiandad de Quito*, obra en què va intercalar el *Opúsculo y Catálogo de los Jesuitas Escritores Naturales de Cataluña*.

JOAN ANTON ABELLAN > TEXT

Nascut a Alaejos (Valladolid) el 20 d'agost de 1714, el pare Bernardo Recio va ingressar a la Companyia de Jesús l'any 1728. Estudià humanitats a Villagarcía de Campos i filosofia a Santiago de Compostel·la. Va ensenyar gramàtica a l'escola de Monforte, i va cursar teologia a Salamanca. Féu la tercera provació a Valladolid el 1740. Professor de gramàtica a l'escola d'Oñate, va arribar a ser prefecte d'estudis a la Universitat de Salamanca. Allà, l'any 1746, es va oferir per anar a missions.

Missioner a l'Equador

Destinat a la província de Quito, va arribar a Sevilla a finals d'aquell any i s'allotjà a l'Hospici de les Índies, on estava de superior el pare Tomàs Nieto

Polo, germà del bisbe de Quito. Després de fer un recés espiritual d'un mes, va ser nomenat ministre de La Hospedería, on es trobaven altres jesuïtes destinats a la Missió de Quito, que aprofitaven l'estada per continuar els seus estudis. Mentre esperava que salpés el vaixell, es va dedicar a les missions populars i aprendre la llengua quítxua, aprofitant la presència de dos joves equatorians que esperaven també la nau. Retingut més temps del

Mentre esperava que salpés el vaixell, es va dedicar a les missions populars i a aprendre la llengua quítxua, aprofitant la presència de dos joves equatorians

pre-
vist, igual
que li va passar
al banyolí Joan d'Hos-
pital, el maig de 1748 va ser
destinat al Puerto de Santa María com
a instructor de tercera provació, i hi va
rebre l'últim vot aquell mateix any.

Mentre, es va dedicar a impartir exercicis amb l'ajuda del pare Orquín i de dos joves terciaris, un dels quals era el pare Hospital. Es va iniciar entre tots dos una amistat que es perllongaria al llarg dels anys i que al final es veuria plasmada en una biografia que el ma-

>> *Claustre del convent de la Mercè, actualment.*

teix Hospital va escriure durant la seva estada a Itàlia, però que sembla que no va veure la llum ja que segurament va quedar eclipsada per la *Vita del sacerdote D. Bernardo Recio*, publicada a Fuligno (Itàlia) per Gaspare Janer el 1794.

Arribat a terres equatorianes, es va dedicar a l'apostolat entre els habitants de la ciutat i a les missions rurals, acompanyant sempre pel pare Joan d'Hospital.

El 1759 fou nomenat primer rector de Panamà, fins l'any 1763, en què ho és de Cuenca (Equador). Totes aquestes missions quedaven dins de l'anomenat virregnat de Nova Granada.

El 3 de juny de 1765, en la que seria la darrera Congregació General de la Companyia abans de l'expulsió, va ser escollit procurador, juntament amb el pare Tomàs de Larraín, cosa que els obligava a anar a Roma, per tal de debatre els temes generals de la congregació.

Acusats i empresonats

D'aquesta manera tots dos procuradors varen sortir cap a Panamà, on varen embarcar el 9 d'octubre cap a Cartagena d'Índies, des d'on varen agafar un altre vaixell, el *Brillante*. Van arribar al Puerto de Santa María sans i estalvis, després d'haver estat a punt de perdre

la vida en dues ocasions: primer a tocar de l'Havana, quan varen perdre el rumb i es varen trobar enmig d'un grup d'esculls, amb el perill que això representava, i després al canal de les Bahames, en què els va sorprendre un fort temporal.

De la ciutat gaditana varen anar cap a Madrid, on varen arribar el mes de novembre de 1766. Després de visitar diferents càrrecs eclesiàstics i membres de la Companyia, ja entrat l'any nou varen reprendre el seu camí cap a la Ciutat Eterna.

Varen passar per Barcelona, on varen sojornar nou dies, i de la capital catalana van seguir camí cap a la frontera francesa. Però en arribar a

Foren detinguts i empresonats, acusats de dur documents que feien referència a una possible bastardia del rei espanyol, Carles III

>> *Decret d'expulsió dels jesuïtes, de 1767.*

Figueras, tot just quan entraven en un hostel per recuperar forces, els estaven esperant un capità de la guàrdia suïssa —que els seguia des de Madrid—, un jutge, un escrivà i diversos soldats arribats des de Girona expressament.

BN PARIS. DEP. CARTES ET PLANS. GE. C. 9454

>> *Plànol de Girona, 1809.
A la dreta, escut reial del
Col·legi de Sant Martí Sacosta.*

Els foren confiscats els seus baguls i manuscrits, juntament amb un plec de documents molt ben segellats que els havia lliurat «tancat i segellat» el nunci Pallavicini, un genovès parent del ministre Grimaldi, nomenat pel papa Benet XIV a principis de 1761 nunci pontifici a Madrid i més tard cardenal. Havien de portar aquells documents a Roma i fer que fossin lliurats al cardenal Torreggiani, secretari d'Estat del papa Climent XIII i contrari a la política antijesuítica de les corts borbòniques. Foren detinguts i empresonats acusats de dur documents que feien referència a una possible bastardia del rei espanyol, Carles III (de fet, un document similar, sobre la possible bastardia del rei, va ser també introduït en un paquet dirigit al pare Joaquín Navarro, rector del Col·legi Imperial de Madrid). Era l'11 de març de 1767.

Eren uns anys convulsos, en què no se sabia qui estava amb qui, i de fet hi havia una conjura que intentava o bé assassinar —hi va haver un intent «fic-

tic» d'assassinar Carles III amb la seva família el dia de Dijous Sant— o bé destronar el monarca per posar en el seu lloc el seu germà Lluís, que es considerava el rei legítim.

El 2 d'abril, mentre estaven empresonats a Figueres, Carles III va proclamar la Pragmàtica Sanció, mitjançant la qual es dictava l'expulsió de tots els jesuïtes dels dominis de la corona espanyola, incloses les províncies d'ultramar, a la vegada que es decretava la confiscació de tots els béns de la Companyia.

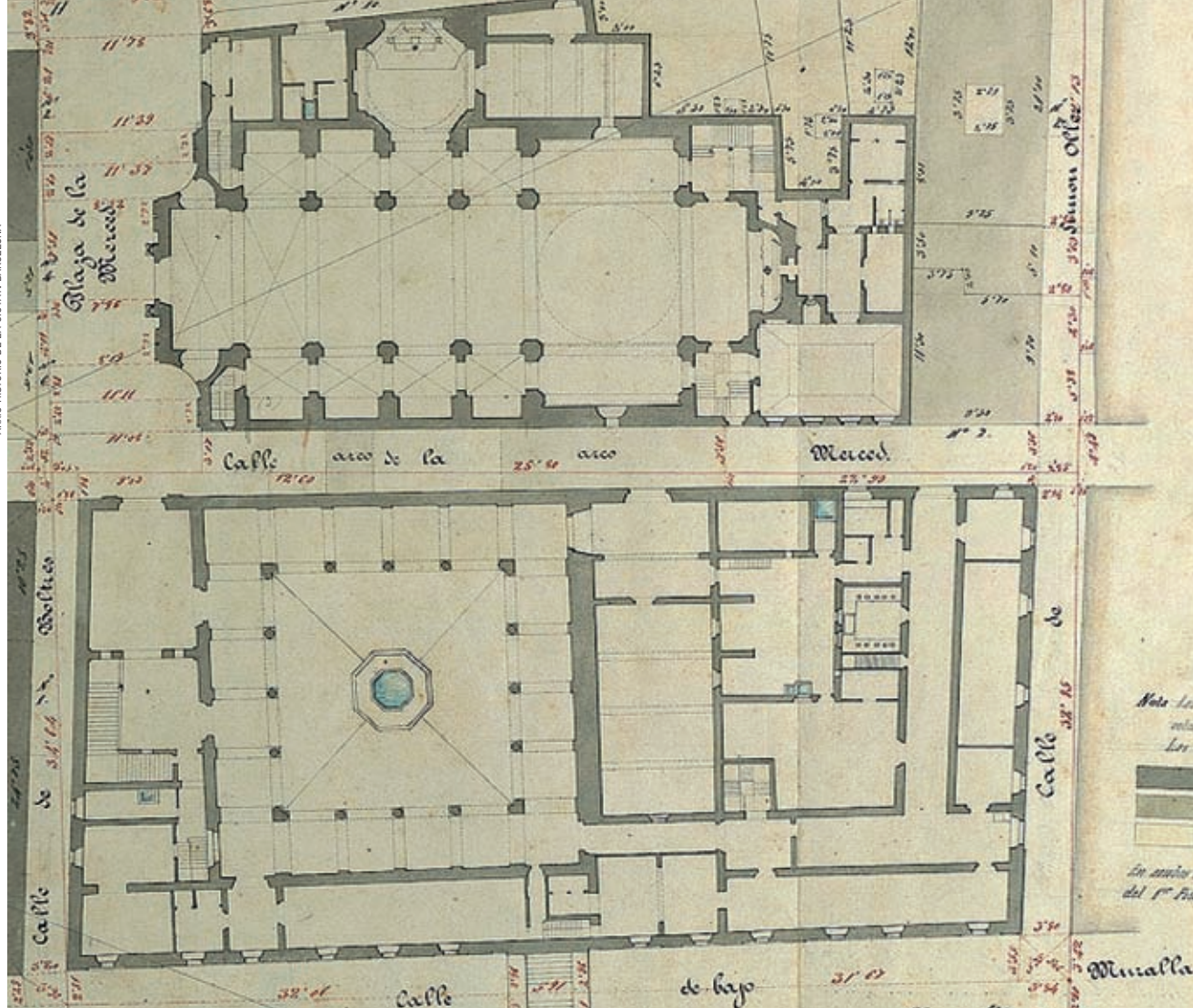
El 8 d'abril de 1767, van ser traslladats a la ciutat de Girona, on se'ls va informar de la Pragmàtica Sanció i foren tancats al convent de la Mercè de Girona

HAROLD ABELLAN

El convent de la Mercè

Al cap de pocs dies, el 8 d'abril, tots dos «exjesuïtes» van ser traslladats a la ciutat de Girona, on se'ls va informar de la Pragmàtica Sanció i se'ls va desposseir de les seves vestimentes clericals. Foren

>> Plànol del 1858 del convent de la Mercè de Girona.

tancats a continuació al convent de la Mercè de Girona, de l'orde dels mercenaris, als quals, de la mateixa manera que passava amb la resta d'ordes religiosos, s'havia comunicat que acatessin les ordres sense fer preguntes: «[...] á los muy Reverendos Arzobispos, Obispos, Superiores de todas las Ordenes Regulares, Mendicantes, y Monacales, Visitadores, Provisores, Vicarios, y demás Prelados, y Jueces Eclesiásticos de estos mis Reinos, observen la expresada Ley, y Pragmática, como en ella se contiene, sin permitir que con ningún pretexto se contravenga en manera alguna á cuanto en ella se ordena [...] para no atraerse los efectos de mi Real desagrado».

Possiblement la doble «sentència» que queia sobre Recio i Larraín —d'una banda la conspiració i de l'altra el fet de ser jesuïtes— deuria fer que anessin a parar a algun racó d'aquest convent en unes condicions no gaire bones, vist que pocs mesos després, «... hallándose en prisión posado de melancolía sobre su aprehensivo genio

el P. Tomas de Larraín, contrajo una grave enfermedad de la que murió el 12 de octubre dentro de la misma prisión, en su entero y grande juicio, como lo atestiguaron algunos del colegio de Girona que lo asistieron, y su compañero el P. Recio, y no perturbado, según falsamente se había dicho...».

Va ser durant aquesta llarga reclusió que Recio va començar a escriure la seva gran obra, acabada a Roma el 1785: la *Compendiosa Relación de la Cristiandad de Quito*. En el seu tercer volum va intercalar el *Opúsculo y Catálogo de los Jesuitas Escritores Naturales de Cataluña*.

Va romandre pres fins al 15 de novembre de 1776, dia en què va abandonar la ciutat de l'Onyar per traslladar-se a Palamós, on va embarcar cap a Roma

Alliberat

El 30 d'agost de 1773 va obtenir permís per poder sortir del seu tancament, però sempre acompanyat per un soldat. Va romandre pres fins al 15 de novembre de 1776, dia en què va abandonar la ciutat de l'Onyar per traslladar-se fins a Palamós, on va embarcar cap a Roma. Hi va arribar el 22 de gener de l'any següent.

Cal dir, però, que a conseqüència d'una forta borrasca que els sorprengué al cap de poc de sortir del port català, la nau es va veure obligada a refugiar-se a Port-vendres, moment en què, fidel al seu esperit missioner, Recio va aprofitar per dur a terme una missió entre els pescadors de la vila marinera i les seves famílies.

Va morir el 17 gener 1791 i fou enterrat a l'església de Nostra Senyora del Bon Consell de la capital italiana.

Joan Anton Abellan Manonellas
és historiador.